یادداشت

مجتبی بیات
رئیس مرکز ارتباطات مردمی ریاست جمهوری

تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی از گفت‌وگو با جامعه مدنی تا محله‌محوری

۲۲ مرداد روز «تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی» نام‌گذاری شد. این گرامیداشت فرصت مناسبی برای تأمل در رابطه جامعه و دولت، به عنوان یکی از بنیادی‌ترین مسائل حکمرانی در ایران امروز فراهم می‌کند.

اگر مفهوم مشارکت فقط به حضور مردم در برنامه‌های رسمی، شنیده شدن مطالبات مردمی از سوی دولت یا همراهی مردم با تصمیم‌های اتخاذشده تقلیل یابد، نمی‌توان آن را مشارکت اجتماعی دانست. در جامعه‌ای قوام‌یافته مانند ایران که امروز با مجموعه‌ای از مسائل انباشته دست‌به‌گریبان است، مشارکت زمانی معنادار می‌شود که مردم و سازمان‌های نمایندگی‌کننده آنان در تشخیص مسأله، وارد شدن به دستورکار، صورت‌بندی راه‌حل، انتفاع از مداخلات و ارزیابی نتایج سهم داشته باشند.

این سخن به معنای بیگانگی جامعه با مشارکت و همیاری نیست. در تاریخ اجتماعی ایران، اشکال گوناگونی از یاریگری، تعاون و همکاری جمعی وجود داشت که امکان‌های مهمی برای تشکل‌یابی و مشارکت اجتماعی در ایران امروز فراهم می‌کند. ادبیات علمی مرتبط با مشارکت اجتماعی و توسعه محلی نیز بر نقش اجتماع محلی و مشارکت سازمان‌یافته مردم در فرآیند توسعه تأکید دارد. از این منظر، مسأله تشکل‌یابی و مشارکت اجتماعی برای حل مسائل را نمی‌توان صرفاً ضعف ظرفیت اجتماعی دانست. مسأله مهم‌تر چگونگی بالفعل کردن ظرفیت‌های تاریخی و معاصر جامعه و اتصال آنها به فرآیند حکمرانی و حل مسائل عمومی است.

به بیان روشن‌تر، سؤال اصلی حول موضوع تشکل‌ها و مشارکت اجتماعی این است که چگونه ساختار و شبکه حکمرانی را به‌گونه‌ای طراحی کنیم که مردم و سازمان‌های نمایندگی آنان بتوانند در فرآیند سیاست‌گذاری مشارکت کنند.

این پرسش زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که بپذیریم جامعه واقعیت یکدست نیست و از واقعیت‌ها و میدان‌های متعدد و به‌هم‌پیوسته‌ای تشکیل شده که کنشگران مختلف با سرمایه‌های نمادین متفاوت، در پی تحقق منافع و اهداف خود هستند. هر کدام از این کنشگران، بخشی از واقعیت اجتماعی را می‌بینند و از موقعیتی خاص درباره آن سخن می‌گویند. از این منظر، دولت یا آن بخش از جامعه که خود را بیشتر به رسمیت شناخته‌شده می‌بیند، هرچند از بازیگران مهم میدان قدرت و سیاست‌گذاری‌اند، اما تنها بازیگران نیستند.

از همین رو، در رویکرد ارتباطات مردمی دولت چهاردهم؛ تشکل‌های صنفی، انجمن‌های علمی، اتحادیه‌های کارگری و کارفرمایی، اتاق‌های بازرگانی، تعاونی‌ها، تشکل‌های دانشجویی، سازمان‌های مردم‌نهاد، گروه‌های جهادی، روزنامه‌نگاران، فعالان فرهنگی و اجتماعی، معتمدان محلی، فعالان مساجد، فعالان خیریه‌ها و شبکه‌های اجتماعی مانند اینها، هر یک حامل بخشی از دانش و تجربه زیسته جامعه‌اند.

در این رویکرد ارتباطی، اگر دستگاه‌های اجرایی، این میدان متکثر و ذی‌نفعان خود در جامعه مدنی را نبینند و تنها از پنجره ساختار رسمی دولت به جامعه نگاه کنند، بخش بزرگی از واقعیت اجتماعی را از دست خواهند داد.

در چنین رویکردی شنیدن مردم و سازمان‌های نمایندگی‌کننده آنان، صرفاً دریافت نامه و ثبت درخواست نیست؛ بلکه شنیدن به مثابه یک ظرفیت سیاست‌گذاری اهمیت پیدا می‌کند. دولت از طریق شنیدن می‌تواند بفهمد یک مسأله چگونه در میدان‌های مختلف اجتماعی تجربه می‌شود، چه گروه‌هایی درگیر آن هستند، چه تعارض منافع و پیامدهای ناخواسته‌ای وجود دارد و در جامعه چه ظرفیت‌هایی برای حل آن وجود دارد.

اما اگر دولت بارها به مردم و جامعه مدنی بگوید «صدای شما را شنیدیم»، اما میان شنیده‌شدن و تغییر، رابطه‌ای قابل مشاهده وجود نداشته باشد، خود فرآیند شنیدن می‌تواند به تولید سرخوردگی منجر شود. بنابراین، مسأله صرفاً ایجاد «موقعیت‌های شنیدن» نیست؛ بلکه پیوند زدن موقعیت‌های شنیدن به میزهای واقعی حل مسأله است.

در همین چارچوب، در مرکز ارتباطات مردمی ریاست جمهوری، شیوه‌نامه «با هم برای ایران؛ گفت‌وگوی مسأله‌محور با جامعه مدنی» برای اجرا به دستگاه‌های اجرایی سراسر کشور ابلاغ شد. در این شیوه‌نامه از دستگاه‌های دولتی خواسته شد، تشکل‌های مدنی ذی‌نفع در حوزه مأموریت خود را شناسایی کنند و زمینه گفت‌وگوی مسأله‌محور با آنها را فراهم آورند؛ گفت‌وگویی که نقطه آغاز آن شنیدن و هدف نهایی‌اش، شناخت دقیق‌تر مسأله و کمک به حل آن است.

در این مواجهه، دیگر رابطه‌ای خطی میان مطالبه‌گری از جامعه مدنی و پاسخگویی از دولت برقرار نیست. جامعه مدنی علاوه بر مطالبه‌گری، با اتکا به دانش، تجربه، شبکه، اعتماد و توان سازماندهی خود، می‌تواند به عنوان بخش مهمی از ظرفیت حل مسأله ایفای نقش می‌کند.

همچنین پذیرش جامعه مدنی به عنوان شریک دولت، به معنای فرض کردن یک تشکل یا نهاد به عنوان نماینده همه گروه‌های اجتماعی یا همه عناصر یک محله نیست. جامعه مدنی متکثر است و در آن روایت‌ها، منافع و دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. سیاست‌گذاری مشارکت‌محور باید این تکثر را به رسمیت بشناسد و امکان گفت‌وگو میان صداهای مختلف را فراهم کند.

تأکید رئیس جمهوری بر محله‌محوری در چارچوب همین رویکرد ارتباطی قابل فهم است. محله فقط یک محدوده جغرافیایی یا یک واحد شبه‌اجرایی ذیل مناطق شهری و روستایی نیست. محله نزدیک‌ترین میدان به تجربه زیسته مردم و جایی است که مسائل عمومی به صورت ملموس تجربه می‌شوند و ظرفیت‌های حل مسأله نیز در آن شکل می‌گیرد.

بنابراین، محله‌محوری نباید صرفاً با این معنا همراه باشد که برخی خدمات دولتی بر دوش محله گذاشته شود. هدف مهم‌تر آن است که بخشی از فرآیند شناخت، اولویت‌بندی و در نهایت حل مسائل در سطوح محلی و با مشارکت اجتماع محلی شکل بگیرد. تجربه برنامه‌های محله‌محور در تهران، نشان می‌دهد که ایجاد ساختارهای اداری و شبه‌اداری در محله، به خودی خود مساوی با مشارکت اجتماعی نیست. آنچه اهمیت دارد، بسترسازی برای فعال شدن اجتماع محلی و تبدیل بازیگران آن به کنشگران واقعی فرآیند توسعه و حل مسأله است. در نتیجه در محله‌محوری مورد نظر رئیس جمهوری؛ مسجد و هیأت، مدرسه و انجمن اولیا و مربیان، صندوق‌های محلی و خیریه‌ها، پایگاه‌های بسیج و گروه‌های جهادی، سازمان‌های مردم‌نهاد، تشکل‌های زنان و جوانان، کسبه و اصناف، انجمن‌های حرفه‌ای، معتمدان، شبکه‌های همسایگی و دیگر گروه‌های داوطلبانه و اجتماعی، به‌تنهایی نماینده محله نیستند. محله‌محوری واقعی مستلزم به رسمیت شناختن ظرفیت‌های اجتماعی محله و فراهم کردن امکان گفت‌وگوی میان آنهاست.

هنر سیاست‌گذاری محله‌محور این است که بدون دامن زدن به تصویر عقب‌نشینی دولت از مسئولیت خود در حل مسائل، میان بازیگران متنوع محلی برای شناخت بهتر و بسیج ظرفیت‌های حل مسائل، گفت‌وگو، همکاری و هم‌افزایی ایجاد کند.

دولت قوی، دولتی است که بتواند ظرفیت‌های پراکنده جامعه را شناسایی، به هم متصل و در جهت منافع عمومی فعال کند. در این مسیر، از نظر مرکز ارتباطات مردمی ریاست‌جمهوری، محله، تشکل‌ها و مشارکت‌کنندگان اجتماعی نه صرفاً مخاطب، بلکه شریک دولت‌اند. جامعه مدنی یکی از میدان‌های شکل‌گیری اعتماد و همکاری اجتماعی است و نقش دولت، تسهیل‌گری برای اتصال سرمایه‌های اجتماعی و ظرفیت‌های نهادی برای حل مسائل عمومی است. بنابراین روز «تشکل‌ها و مشارکت‌های اجتماعی» می‌تواند یادآور این واقعیت باشد که جامعه قوی، جامعه‌ای است که در آن مردم و سازمان‌های نمایندگی‌کننده آنها علاوه بر شنیده شدن و رقم زدن حماسه حضور در بزنگاه‌های ملی، در ساخت راه‌حل‌ها نیز سهیم‌اند.

«با هم برای ایران؛ گفت‌وگوی مسأله‌محور با جامعه مدنی» را باید فرصتی برای تغییر یک تلقی در حکمرانی دانست: اینکه دولت را تنها بازیگر حل مسأله ندانیم و جامعه را هم فقط در جایگاه مطالبه‌گر نبینیم. در «با هم برای ایران»، دولت و جامعه، نه در برابر یکدیگر و نه در جایگاه دولت شنونده و جامعه مطالبه‌گر، بلکه در کنار یکدیگر، پشت میز حل مسائل ایران می‌نشینند.

رئیس جمهوری در رویداد چهار میلیونی «ایران دیجیتال»:

ایران به گروه یا جناح خاصی تعلق ندارد

دانش‌آموزان ما با باور و ایمان می‌توانند ایران را به سوی عزت و پیشرفت هدایت کنند

دولت

گروه سیاسی

رویداد چهار میلیونی «ایران دیجیتال» صبح دیروز با حضور رئیس جمهوری، وزیر ارتباطات، معاونان آموزش و پرورش و جمعی از معلمان و دانش‌آموزان برگزیده در سالن اجلاس سران برگزار شد.

مسعود پزشکیان با ابراز خرسندی از حضور در این رویداد، دانش‌آموز را سرمایه، ثروت و قدرت ایران نامید و اظهار کرد: «شما عزیزان ذخایر کشورمان هستید؛ اگر به شکل اصولی و صحیح راه درست را در مسیر شکوفایی استعداد و خلاقیت‌هایتان طی کنید، می‌توانید کشور را از هر گونه گرفتاری نجات دهید.» رئیس جمهوری با اعلام تعهد دولت برای فراهم ساختن بسترهای رشد و شکوفایی دانش‌آموزان، یادآور شد: «در قرآن، مفاهیم متعددی وجود دارد که جهان‌بینی ما را در مسیر رشد و پیشرفت به سوی بی‌نهایت شکل می‌دهد. این مفاهیم پیوسته به دنبال ارتقای سطح زندگی ما به سمت بالا هستند تا آن‌گونه که خداوند می‌خواهد، رشد یابیم. من هم مثل شما یک دانش‌آموز ساده بوده‌ام ولی ضربه‌ای من را بیدار کرد، بنابراین برای تحقق اهداف و برنامه‌هایتان، تلنگری نیاز است تا استعداد و سرمایه‌های نهفته در وجود شما شکوفا شود.»

پزشکیان با تأکید بر فراهم‌سازی بستر رشد علمی تمام دانش‌آموزان ایران گفت: «چنانچه شما دانش‌آموزان باور و ایمان داشته باشید، می‌توانید از سد تمام موانع بگذرید و ایران را به سوی عزت و پیشرفت هدایت کنید. برای این حرکت اثرگذار، کافی است بیدار شوید، خوب ببینید و عمیق یاد بگیرید و به مردم جامعه‌ای که در آن هستید خدمت کنید تا مشکلات برطرف شود.»

وی از دانش‌آموزان خواست تا به‌عنوان عنصری فعال و پویا، در راستای تحقق مسئولیت‌های اجتماعی گام بردارند و تصریح کرد: «تمام تلاشتان این باشد که در خدمت انسانیت و سربلندی و عزت جامعه خود باشید؛ تمام وجود خود را وقف استان و محله‌ای کنید که در آن درس می‌خوانید و زندگی می‌کنید. تمام وزرا و مسئولان دستگاه‌های اجرایی نیز موظف هستند تلاش کنند تا عدالت آموزشی تحقق یابد.»

نهضت عدالت‌آموزشی

پزشکیان در تبیین فلسفه نهضت عدالت آموزشی اظهار کرد: «هدف ما از توسعه و راه‌اندازی این نهضت، فقط ساخت مدرسه نبوده است، بلکه می‌کوشیم در تمام نقاط کشور و به‌طور خاص در مناطقی که افراد گرفتار هستند یا در محرومیت به‌سر می‌برند، زمینه را برای تحول و شکوفایی دانش‌آموزان فراهم کنیم، زیرا این وظیفه حاکمیت است که در خدمت تمام اقشار و آحاد جامعه باشد.»

رئیس جمهوری در تشریح کارکرد هوش مصنوعی، نیاز به باور، اعتقاد و مهارت را از ضرورت‌های اولیه برای حل مسأله برشمرد و گفت: «هوش مصنوعی همانند یک جسم است؛ برای آنکه بتوانیم از آن به‌درستی بهره‌برداری کنیم، طبیعتاً نیازمند مهارت و علم اجرا هستیم. بهره‌گیری از علم و هوش به تنهایی مشکلات را حل نمی‌کند؛ برای آنکه مسائل به‌درستی حل شوند، فکر، ایده و اندیشه باید به شکل عملی اقدام کنند تا به‌طور مؤثر شاهد تغییرات باشیم. به عبارت دیگر، زمانی هوش مصنوعی، کلمات و علم معنا و مفهوم پیدا می‌کنند که آن را مبتنی بر ایمان و مهارت در مسیر آبادانی و پیشرفت کشور به کار بگیریم.»

وی افزود: «چنانچه کنار گود باشیم و فقط درباره مسائل حرف بزنیم اما راه‌حل قابل اجرا ارائه ندهیم، کافی نیست. برای همین تلاش می‌کنیم با استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی در خدمت تمام مردم کشورمان باشیم. ایران برای تمام مردم ایران است و به گروه یا جناح خاصی تعلق ندارد. در هر یک از استان‌ها و شهرستان‌ها، نخبگان و استعدادهایی کشف می‌شوند که اگر به آنها توجه کنیم، با خدمتی که به کشور می‌کنند آن را شکوفا خواهند کرد.»

> «ایران دیجیتال» یک طرح ملی است که با همکاری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری، وزارت آموزش و پرورش و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، آموزش رایگان برنامه‌نویسی و هوش مصنوعی را در اختیار دانش‌آموزان سراسر کشور قرار می‌دهد

دانش‌آموزان؛ الهام‌بخش و پیشرو

رئیس جمهوری با تأکید بر اینکه همواره مهارت و علم با یکدیگر رابطه دارند، ادامه داد: «علم بدون مهارت و مهارت بدون باور و اعتقاد مشکلی را حل نمی‌کند. باور باید همراه با آگاهی و از سر ایمان باشد. وقتی به خدا و قرآن اعتقاد داشته باشیم، آن‌گاه تمام صفات خدا همچون خالق، قادر، رحیم، عزیز و زیبا را درک می‌کنیم و اینچنین است که دیگر جایی برای توقف نمی‌ماند.»

پزشکیان با اشاره به بهره‌گیری از تمام ابزارهای آموزشی تصریح کرد: «حین آموزش در مدارس از ابزارهای مختلف بهره‌گیری شود. تمامی شما عزیزان می‌توانید با پیشرفت‌هایی که رقم می‌زنید، بستر شکوفایی کشور و همان‌گونه که مقام معظم رهبری شهید فرمودند، الهام‌بخش و پیشرو بسازید. شما دانش‌آموزان عزیز آینده‌سازان کشور هستید و تا جان در بدن دارید، برای میهن کار و تلاش کنید. همه تلاش کنیم تا اقداماتی انجام شود که بیش از گذشته به کشور خدمت کنیم.»

در بخش دیگری از این رویداد، سید ستار هاشمی، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، با قدردانی از حمایت‌های بی‌دریغ رئیس جمهوری، بیان کرد: «رویداد امروز نمادی از تعامل و هم‌افزایی مجموعه همکاران در وزارت ارتباطات، آموزش و پرورش و معاونت علمی و فناوری است که پیوند عمیقی را میان فناوری و نظام تعلیم و تربیت برقرار کرده‌اند.» وزیر ارتباطات با اشاره به پیوست عدالت ارتباطی، گفت: «پس از دو سال از آغاز فعالیت دولت چهاردهم، ۳ هزار و ۵۰۰ روستا از ارتباطات باکیفیت برخوردار هستند و در این زمینه به‌رغم وجود مشکلات، بیش از ۱۶ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری شده که این تحول با مشارکت و تعامل بخش خصوصی حاصل شده است.»

دولت به اندازه منابع واقعی کشور تعهد ایجاد خواهد کرد

دیروز همچنین در جلسه‌ای تخصصی به ریاست مسعود پزشکیان، آخرین اقدامات و برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی در حوزه کاهش آلودگی هوا، بهینه‌سازی و مدیریت مصرف انرژی و توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر بررسی شد و میزان اثربخشی اقدامات انجام شده، وضعیت سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته و نحوه ایفای تعهدات دولت در قبال طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این جلسه گزارشی از عملکرد و نتایج اقدامات انجام شده در سال‌های گذشته در بخش‌های مختلف ارائه شد. رئیس جمهوری در این جلسه عنوان کرد: «اصلاح الگوی حکمرانی در حوزه انرژی مستلزم آن است که تصمیم‌گیری‌ها از ایجاد تعهدات بدون پشتوانه و اجرای پروژه‌های فاقد ارزیابی اثربخشی فاصله گرفته و به سمت تخصیص هدفمند منابع، اولویت‌بندی پروژه‌ها، پایش نتایج و پاسخگویی مبتنی بر عملکرد حرکت کند.»

وی تأکید کرد: «مسیر گذشته باید اصلاح شود و دولت به اندازه منابع و ظرفیت‌های واقعی کشور تعهد ایجاد خواهد کرد؛ در عین حال، پروژه‌هایی که بیشترین اثربخشی را در کاهش مصرف انرژی، کاهش آلودگی هوا و بهبود بهره‌وری دارند، باید در اولویت تخصیص منابع و حمایت‌های دولت قرار گیرند.»

«ایران دیجیتال» طرح ملی آموزش رایگان هوش مصنوعی و برنامه نویسی

برش

«ایران دیجیتال» یک طرح ملی است که با همکاری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری، وزارت آموزش و پرورش و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، آموزش رایگان برنامه‌نویسی و هوش مصنوعی را در اختیار دانش‌آموزان سراسر کشور قرار می‌دهد. بر اساس داده‌های این طرح، بیش از ۶۰۰ هزار دانش‌آموز دوره‌های آموزشی خود را به پایان رسانده و تاکنون بیش از ۷۰۰ هزار پروژه دانش‌آموزی در آن ثبت شده است. این طرح ملی که بیش از ۶۰ درصد شرکت‌کنندگان آن را دختران تشکیل می‌دهند، با تمرکز بر آموزش تعاملی، بازی‌وار و پروژه‌محور، امکان یادگیری برنامه‌نویسی و هوش مصنوعی را حتی با تلفن همراه و بدون نیاز به پیش‌نیاز تخصصی فراهم کرده است. همزمان با عبور از مرز ۴ میلیون ثبت‌نام، جشن ۴ میلیونی ایران دیجیتال، دیروز دوشنبه ۲۶ مرداد ۱۴۰۵ در سالن اجلاس سران برگزار و در آن از دستاوردهای طرح و دانش‌آموزان و مربیان برگزیده تقدیر شد.

روایت فریده مطهری از مواجهه رئیس مجلس با رئیس جمهوری وقت در یکشنبه معروف ۹۱

دغدغه شهید لاریجانی حکمرانی مبتنی بر عدالت بود

گفت‌وگو

مهراوه خوارزمی
گروه سیاسی

«شهید علی لاریجانی، سیاستمداری عمیقاً پایبند به عدالت و توسعه بود که در طول دهه‌ها مسئولیت‌های حساس امنیتی و تقنینی، همواره بر پرهیز از کشاندن اختلافات سیاسی به کف جامعه و حفظ امنیت روانی مردم تأکید داشت»، این چکیده دیدگاه فریده مطهری است؛ زنی که در نیمه‌شب ۲۶ اسفند ۱۴۰۴، پس از روزها و هفته‌ها فراق ناشی از ملاحظات امنیتی، یک‌باره خبر شهادت همزمان همسر و فرزندش را شنید و اکنون، پس از چهار دهه زندگی مشترک با شهید لاریجانی، شاهد و راوی بی‌واسطه افکار، باورها و دغدغه‌های عمیق فکری و سیاسی این شخصیت اثرگذار در تاریخ انقلاب اسلامی است. گفت‌وگوی کوتاه «ایران» با خانم مطهری، برای ترسیم تصویری دست‌اول از نگاه دبیر شهید شورای عالی امنیت ملی به حکمرانی، عدالت، توسعه و نقش زنان در مدیریت کلان کشور انجام شد.

در دل نوشته‌تان اشاره کرده‌اید که شهید لاریجانی «هنر مردان بزرگ را خوب مردن» می‌دانستند و معتقد بودند «زیباترین زندگی‌ها، زیباترین مرگ‌ها را به دنبال دارد.» تجربه زیسته با همسری که چنین باوری داشت، چگونه بود؟

انسانی که در قامت شریک زندگی، نگاه توحیدی داشته باشد ناخودآگاه آدمی را به سمت حیات مؤمنانه و آرامش تثبیت شده می‌کشاند. روحیه مثبت‌گرایی و زیبابین بودن ایشان در عمل برای من، تلمّذ در محضر یک طبیب روح و جان بود و من از معرفت نظری و عملی ایشان بهره‌های زیادی بردم. همه اینها در سایه تبعیت از ولی فقیه و قائد شهیدمان شکل گرفت.

شما بی‌شک نزدیک‌ترین و آشناترین فرد به افکار و دیدگاه‌های شهید لاریجانی درباره مسائل و رویدادها بوده‌اید، نگاه ایشان به دولت به عنوان نهاد خدمتگزار مردم و سیاست‌گذار و تصمیم‌گیر چه بود و در چه مقاطعی و چه رویکردهایی را در دولت‌ها موفق و مثبت ارزیابی می‌کردند؟

حفظ جایگاه‌های حقوقی و حاکمیتی برای ایشان اهمیت زیادی داشت. در یکشنبه مجلس (بهمن ۱۳۹۱) که ایشان خیلی مسلط پاسخ رئیس جمهوری وقت را دادند و مورد تشویق علما و دانشگاهیان قرار گرفتند، گفتند مجبور به پاسخ بودم ولی از لطمه به جایگاه ریاست جمهوری ناراحت بودند. از کشاندن اختلافات سیاسی به کف جامعه و ایجاد به هم ریختگی امنیت روانی و اجتماعی و قضاوت نادرست افرادِ کم اطلاع و طبیعتاً هرج و مرج، به‌شدت پرهیز داشتند. معتقد بودند مدل نظریه عدالت و توسعه و مدل حکمرانی و ساختارهای ما باید مبتنی بر یک نظریه فکری فلسفی منقّح باشد. کتاب «عقل و سکون» ایشان گواه این مطلب است. می‌گفتند در روز محشر حساب موذّنین (از عظمت پاداش) و کارگزاران (از سختی حسابشان) جداگانه بررسی می‌شود. لذا در این میدان (دنیا و آخرتی) تاختن، بسیار سخت و مشقت بار است مگر اینکه نگاه حمایتگرانه و توسعه‌گرانه در سایه عدالت اجتماعی همراه با عقل و خرد، همفکری و همگرایی سخاوتمندانه داشته باشیم.

ایشان با وجود مسئولیت‌های سنگین امنیتی و اجرایی، آرامشی معنوی داشتند و در ناملایمات سیاسی همچون آن رد صلاحیت بحث برانگیز شخصیت صبور و شکیبای ایشان دیده شد. ممنون می‌شوم در حد محدودیت زمان گفت‌وگویمان اشاره بفرمایید که نگاه ایشان به حضور در عرصه سیاست و مسئولیت چه بود؟

دغدغه معنوی ایشان از زمان جوانی ایشان نضج پیدا کرد. همنشینی در محضر بزرگانی مانند آیت‌الله شهید استاد مطهری، پدر گرامی‌شان آیت‌الله میرزا هاشم آملی، آیت‌الله آقا سید عبدالکریم کشمیری، آیت‌الله علامه حسن‌زاده آملی و آیت‌الله علامه سید محمد حسین تهرانی، ایجاد خط سیر زیبایی را برای ایشان رقم زد به طوری که در بحران‌های سیاسی، استقامت سیاسی آفرید. همین باعث شد نگاه ایشان به مسئولیت‌ها خدا محور شود و به امور حاشیه‌ای توجه نکنند و به خوش آمد و بدآمد مسئولین و غیره توجه نمی‌کردند حتی اگر تبعات آبرویی داشت. می‌گفتند آبرو، متاعی است که خدا به انسان می‌دهد.

دیدگاه ایشان درباره حضور زنان در عرصه مدیریت‌های کلان اجرایی کشور چه بود؟

مهم‌ترین نقش و عنصر در سعادت جامعه، نیروی انسانی است و این مهم در دامان خانواده و مادر شکل می‌گیرد. برای خانواده و مادری کردن اهمیت فوق‌العاده قائل بودند. ایشان مقدس‌ترین وظیفه زن را مادری کردن می‌دانستند ولی این امر از نظر ایشان منافاتی با فعالیت‌های اجتماعی زنان نداشت. از افراط (به معنای حذف فعالیت اجتماعی زنان) و تفریط (نگاه حداقلی به خانواده و نگاه حداکثری به جامعه) پرهیز داشتند می‌گفتند اگر شرایط مقتضی باشد از وجود خانم‌ها استفاده شود به طوری که خانواده تحت‌الشعاع قرار نگیرد و حفظ حریم شرعی و عرفی بشود.

شهید لاریجانی مسئولیت‌های حساس دبیری شورای عالی امنیت ملی و ریاست مجلس را در بحبوحه تحریم و جنگ و مذاکرات پیچیده بر عهده داشتند، «دل نگرانی» اصلی ایشان برای انقلاب و جمهوری اسلامی ایران چه بود و اگر امروز با ما بودند، چه توصیه مهمی به مسئولان بویژه در دولت داشتند؟

مهم‌ترین دغدغه ایشان بحث نظریه عدالت و توسعه و میزان سازگاری آن با نظامات فعلی کشور و قانون اساسی بود. می‌گفتند باید ساختارهای خودمان را متناسب با یک نظریه فلسفی در خصوص عدالت و توسعه تنظیم کنیم.

محسنی اژه‌ای:

همه کارگزاران نظام مکلف به حمایت از دولت هستند

حجت‌الاسلام والمسلمین غلامحسین محسنی اژه‌ای، روز گذشته طی سخنانی در نشست شورای عالی قوه قضائیه، اظهار کرد: «تحت هیچ شرایطی نباید از دشمن و توطئه چینی‌ها و مَکاید او غافل شویم؛ دشمن بیکار ننشسته است و جنگ ترکیبی همه‌جانبه‌ای را به مردم و نظام ما تحمیل کرده است. ممکن است دشمن بار دیگر به حربه‌هایی نظیر کودتا، فتنه، تجاوز نظامی و... چنگ زند. نباید از نفوذ دشمن و تلاش او برای مخدوش کردن انسجام ملی و از ارزش‌های اسلامی، غفلت کنیم.»

رئیس قوه قضائیه در ادامه با اشاره به در پیش بودن هفته دولت و گرامیداشت یاد و خاطره همه شهدای دولت، بالاخص شهیدان رجایی، باهنر و رئیسی، گفت: «بار سنگینی در امر اداره کشور بر دوش دولت و دولتمردان است؛ همه ما کارگزاران در قوای دیگر، وفق فرمایشات امامین راحل و شهید انقلاب و رهبری معظم، مکلف به کمک و مساعدت به دولت هستیم. اعضا و ارکان دولت چهاردهم نیز به‌صورت شبانه‌روزی مشغول کار و تلاش در مسیر خدمت به کشور و مردم هستند. ما در قوه قضائیه در چارچوب قانون و در راستای اعتلا و اعتزاز کشور، از دولت حمایت خواهیم کرد.»

رئیس دستگاه قضا همچنین ضمن اشاره به توقعات بحق از قوه قضائیه اظهار کرد: «رهبری معظم انقلاب و مردم مبعوث شده، از ما توقعات و انتظارات بحقی در مسیر توسعه عدالت و مبارزه با فساد دارند؛ ما باید تمام همت و تلاش خود را برای اجابت این توقعات و انتظارات، مصروف کنیم.»

وی افزود: «چنانچه در این راستا، تغییر و تحولاتی در برخی مناصب و ارکان قوه قضائیه ایجاد شود، برای تحرک بیشتر جهت توسعه عدالت و فسادستیزی است.»

محسنی اژه‌ای گفت: «باید تمام جهد و مساعی خود را برای خدمت به مردم، توسعه عدالت، فسادستیزی و احیای حقوق عامه و جهد در سایر شئون و تکالیف خود به کار بندیم.»

رئیس قوه قضائیه با تأکید بر اینکه تغییراتی در برخی مناصب و ارکان دستگاه قضا صورت خواهد گرفت، خبر داد: «طبعاً یک تعداد از مسئولان و مدیران قضایی در دوره اخیر تغییر یا جابه‌جا خواهند شد.»

محسنی اژه‌ای ادامه داد: «در هیچ دوره‌ای به اندازه دوره اخیر، برای انتصاب‌ها و جابجایی‌ها، مشورت انجام نگرفت؛ در همین راستا، کارگروهی متشکل از نمایندگان همه دستگاه‌های نظارتی و عضویت عناصر متخصص و خبره تشکیل و شاخص‌هایی در آن کارگروه برای انتصابات و جابه‌جایی‌ها تعیین شد؛ همچنین من شخصاً پیشنهادات افرادی در دستگاه‌هایی خارج از قوه قضائیه از جمله سپاه و واجا و ایضاً برخی مسئولان سابق در دستگاه قضایی را دریافت کردم. علی‌ایحال، ضروری است کاری کنیم که این جابه‌جایی‌ها به بهترین شکل انجام شود.»